

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่นะ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการยอมรับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้า และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ตลอดจนข้อเสนอสำหรับการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่นะ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ จำนวนทั้งสิ้น 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการยอมรับกับการการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่นะ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด มีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ การสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัด และมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัด

3. ผลการวิจัย

3.1 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

การปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 50.2 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่หก ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษอบรมด้านการปลูกกาแฟ อราบิก้ามาแล้วเฉลี่ย 1.79 ครั้ง และมีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟอราบิก้าเฉลี่ย 7.62 ปี

3.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

เกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.3 คน อาชีพทำสวนอาชีพหลักและส่วนใหญ่ไม่อาชีพรอง โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ มีรายได้จากภาคการเกษตรรวมเฉลี่ย 42,188.75 บาท การขายผลผลิตกาแฟอราบิก้าเฉลี่ย 7,100.29 บาท รายได้จากการขายผลผลิตชา เมี่ยงเฉลี่ย 33,638.00 บาท รายได้จากผลผลิตเกษตรอื่น ๆ 12,972.77 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 18,047.62 บาท เกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากสองแหล่งทุนกู้ในการลงทุนกาแฟอราบิก้า และเกษตรกรส่วนใหญ่มีเครื่องตัดหญ้าเป็นเครื่องจักรกลการเกษตร และมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 22.75 ไร่ เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 18.44 ไร่ พื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 20.65 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าเฉลี่ย 5.02 ไร่ ผลผลิตของกาแฟอราบิก้าที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 72.85 กิโลกรัมต่อปี และมีสามารถจำหน่ายผลผลิตกาแฟอราบิก้าได้ราคา 95 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ มีรายจ่ายในรอบปีเฉลี่ย 43,588.67 บาท มีรายจ่ายภาคจ่ายสำหรับการปลูกกาแฟอราบิก้า รายจ่ายภาคการเกษตรอื่น ๆ เฉลี่ย 12,125 บาท และเป็นรายจ่ายอื่น ๆ เฉลี่ย 38,781.56 บาท โดยเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ มีต้นทุนรวมสำหรับการปลูกกาแฟอราบิก้าต่อไร่ในรอบปีเฉลี่ย 4,340.96 บาท ต้นทุนค่าจ้างเตรียมพื้นที่เฉลี่ย 2,185 บาท ต้นทุนค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 1,697.72 บาท ต้นทุนค่าเคมีภัณฑ์ (ปุ๋ย, ยา) เฉลี่ย 1,600 บาท ต้นทุนค่าจ้างเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 1,475 บาท และต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เฉลี่ย 2,516.52 บาท

3.3 ปัจจัยอื่น ๆ

ในด้านความรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้า เกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่ณะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ พบว่า เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 57.7 ได้ระดับคะแนน 80-90 คะแนน หรือมาก รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 42.3 โดยภาพรวมเกษตรกรร้อยละ 53.8 มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้า โดยเกษตรกรร้อยละ 100 ตอบถูกเกี่ยวกับการเตรียมหลุมปลูกกาแฟอาราบิก้า การเก็บผลผลิตกาแฟอาราบิก้า ความเข้าใจเกี่ยวกับการตากเมล็ดกาแฟอาราบิก้า และการตากเมล็ดกาแฟอาราบิก้าต้องยกพื้นสูงไม่ต่ำกว่า 60 เซนติเมตร เกษตรกรร้อยละ 98.1 ตอบถูกเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้าจำเป็นตัดแต่งกิ่งต้นกาแฟอาราบิก้า การปลูกกาแฟอาราบิก้าจำเป็นต้องนำวัชพืชออกเนื่องจากวัชพืชจะได้ไม่แย่งอาหารจากต้นกาแฟ และผลกาแฟอาราบิก้าที่เก็บมาจากแปลงปลูก จะต้องรีบนำมาไม่เปลือกผลสดออกหลังเก็บเกี่ยว นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 96.2 ตอบถูกเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้าควรมีการรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก(ปุ๋ยมูลสัตว์) เมล็ดกาแฟอาราบิก้าหลังการไหม้แล้วจะมีเมือกต้องนำมาล้างน้ำ ตากแดดได้เลย เพราะแสงแดดจะทำให้เมือกหายไปเอง ร้อยละ 82.7 มีความรู้ว่าการในการขายกาแฟจำเป็นต้องคัดเกรดเนื่องจากขายแบบรวมราคาแตกต่างจากแบบคัดเกรด และเกษตรกรเพียงร้อยละ 53.8 ที่ตอบถูกเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้าจำเป็นต้องรองหลุมด้วยวัสดุฟอสเฟตรองก้นหลุมปลูก

ในด้านทัศนคติในการปลูกกาแฟอาราบิก้า ในภาพรวมเกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้ามีเจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำดีและต่อเนื่อง การปลูกกาแฟอาราบิก้าช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ การปลูกกาแฟอาราบิก้ามีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากภาครัฐ การปลูกกาแฟอาราบิก้ามีการฝึกอบรมจากภาครัฐ และ การปลูกกาแฟอาราบิก้าเป็นการเพิ่มรายได้ ในระดับมาก และทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอาราบิก้าไม่กระทบอาชีพหลัก (การทำเมี่ยง) และ การปลูกกาแฟอาราบิก้ามีการปฏิบัติที่ไม่ยุ่งยากเกษตรกรมีทัศนคติในระดับปานกลาง ในด้านการสนับสนุนจากองค์การภายนอกเกี่ยวกับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้า มีเพียงประเด็นการสนับสนุนจากภาครัฐในการปลูกกาแฟอาราบิก้า ที่อยู่ในระดับมาก ส่วนการสนับสนุนจากภาคเอกชน การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น และการสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับน้อย

3.4 การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่ทะ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่

มีการยอมรับเชิงความคิดเห็นในระดับมาก ในภาพรวม และทุกด้านทั้ง 3 ด้าน หากพิจารณาการยอมรับแต่ละด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนปลูก เกษตรกรมีการยอมรับเชิงความคิดเห็นในระดับมาก เกี่ยวกับเตรียมการก่อนปลูก โดยขุดการเตรียมหลุมด้วยวิธีการขุดหลุมปลูก ขนาด 50 ซม × 50 ซม และรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก และร็อคฟอสเฟต เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีในการนำไปปฏิบัติ 2) การปลูกและดูแลรักษา เกษตรกรมีการยอมรับเชิงความคิดเห็นในระดับมาก ในพื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าที่ต้องมีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 700 เมตรขึ้นไป พื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าที่ต้องอยู่ในสภาพที่เป็นร่มเงา และการดูแลรักษาต้นกาแฟอราบิก้าอายุ 1-3 ปี ที่ต้องใส่ปุ๋ยสูตร 46:0:0 ในอัตรา 30 กรัมต่อต้น หรือ กำมือ ต่อ ต้น ในช่วงฤดูฝนโดยแบ่งใส่อย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี และวิธีการปลูกที่ต้องกำหนดระยะการปลูกต้นกล้าในระยะ 1.5 เมตร x 2 เมตร ในอัตราปลูกจำนวน 533 ต้นต่อไร่ 3) การจัดการการเก็บเกี่ยว และกระบวนการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีการยอมรับเชิงความคิดเห็นภาพรวมในระดับมาก ในประเด็นวิธีการเก็บเกี่ยวเมล็ดกาแฟอราบิก้า โดยจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อผลมีสีแดงสด หรือเมื่อผลกาแฟมีอายุประมาณ 6-8 เดือน นับตั้งแต่กาแฟอราบิก้าออกดอก หลังจากนั้นนำเมล็ดกาแฟอราบิก้ามาโม่เพื่อเอาเปลือกผลสด ออกจากใน 24 ชั่วโมง เพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดกาแฟ หลังจากทำการโม่เปลือกผลสดออกแล้วเมล็ดกาแฟอราบิก้าจะถูกนำมาแช่น้ำ เพื่อกำจัดเมือก เป็นเวลา 3 วัน โดยมีการเปลี่ยนน้ำทุกวัน เพื่อป้องกันการเกิดกระบวนการหมัก และเมื่อขจัดเมือกออกแล้วให้นำเมล็ดกาแฟอราบิก้ามาตากแดด โดยทำลานตาก สูงจากพื้น ไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร

3.5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปัจจัย เกี่ยวข้องกับการยอมรับกาปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่ทะ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ มีเพียง การได้รับการอบรม กับทัศนคติ เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม การปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้าน ปางมะโอ ตำบลแม่ทะ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผล

ผลการศึกษาดังปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับมีสิ่งที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่ทะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ตำบลแม่ทะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

1.) ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การอบรมด้านเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้า ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟส่วนใหญ่มีอายุใกล้เคียงกัน ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก จึงทำให้อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกร ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของนงลักษณ์ (2538) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรสตรีต่อการส่งเสริมการเลี้ยงไหม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพร (2541) พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาการเกษตรของครูผู้สอนในโรงเรียนประถม

ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอาราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ จากผลการวิจัยเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ที่ปลูกกาแฟอาราบิก้าในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ปลูกกาแฟอาราบิก้าในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ มีระดับการศึกษาค่อนข้าง

ต่ำ เพราะขาดการศึกษาทั้งในและนอกระบบ และมีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยพร (2541) พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ความต้องการการฝึกอบรมวิชาวานเกษตรของผู้สอนในโรงเรียนประถม และเมื่อพิจารณาการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ที่ปลูกกาแฟอราบิก้าในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ จะเห็นได้ว่าจำนวนครั้งในการฝึกอบรมมีเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ยิ่งเกษตรกรมีระดับความรู้น้อยจำนวนครั้งในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอราบิก้าย่อมจะเพิ่มตามไปด้วย เนื่องจากเกษตรกรที่มีความรู้จำเป็นต้องแสวงหาวิธีการ หรือศึกษาคนคว่ำเกี่ยวกับการปลูกให้มากขึ้น ซึ่งวิธีการหนึ่งที่ทำให้ง่ายคือการเข้ารับการฝึกอบรมเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า

การอบรมด้านการปลูกกาแฟอราบิก้า การอบรมมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ซึ่งอาจเกิดจากจำนวนครั้งในการฝึกอบรมที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับมีจำนวนครั้งเพียงพอต่อการรับรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า จึงทำให้มีการยอมรับเทคโนโลยี และเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งถ้าหากเกษตรกรมีจำนวนครั้งของการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น เช่น อย่างน้อยการได้รับการฝึกอบรม 1 ครั้ง ก็อาจทำให้เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้ามากขึ้นก็ได้ อุดิเรก (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพด โดยการไม่เผาและไม่ไถพรวน โดยชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการยอมรับการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดและไม่ไถพรวน ขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งของการอบรมด้านการปลูกถั่วเหลืองข้าวโพดและไม่ไถพรวน

2.) ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้จากการขายกาแฟอราบิก้า รายได้ครัวเรือน เงินทุนในการปลูกกาแฟอราบิก้า จำนวนแรงงาน พื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้า ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ อาจมีสาเหตุมาจาก เกษตรกรมีรายได้จากการขายกาแฟอราบิก้า ยังเป็นรายได้รองจากการขาย ชา เมี่ยง ดังจะเห็นได้จากรายได้เฉลี่ยจากชา และเมี่ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 33,638.00 บาท ในขณะที่รายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตกาแฟอราบิก้าเฉลี่ยอยู่ที่ 7,100.29 บาท และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟน้อย และได้รับผลตอบแทนที่ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (42,188.75 บาท) สูงกว่าการขายผลผลิตกาแฟอราบิก้า เพราะการปลูกกาแฟถือว่าเป็นอาชีพใหม่ที่มีความรู้ และต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างดี จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้รายได้จากผลผลิตกาแฟอราบิก้า และรายได้ครัวเรือน

ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ในด้านพื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้า พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสภาพพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นป่าทึบ มีความสูงชัน ทำให้ยากลำบากต่อการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต และผลผลิตกาแฟจึงทำให้พื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า

3.) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ทักษะคิดในการปลูกกาแฟอราบิก้า พบว่ามีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า โดยจะเห็นได้จากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในและทักษะคิดเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอราบิก้าอยู่ในระดับมาก จึงทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับเทคโนโลยีการปลูก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเห็นผลที่ชัดเจน ถึงแม้จะมีขั้นตอนการปฏิบัติดูแลรักษาที่ยุ่งยาก ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ก่อนปลูก การปลูกและการดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งยังประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของผลผลิต แต่ผลประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับในอนาคตข้างหน้านั้นมีสูง เนื่องจากแนวโน้มการบริโภคชาเขียว ของคนในปัจจุบันลดลง การปลูกกาแฟจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่จะมาชดเชยจุดนี้ได้

2. การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเขียว

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการยอมรับเชิงความคิดเห็นต่อเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ระดับมากในภาพรวม และการยอมรับนำไปปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเขียว โดยเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในทุกขั้นตอนของการปลูกกาแฟอราบิก้า เริ่มตั้งแต่การเตรียมการก่อนปลูก การปลูกและดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก นั้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรเกิดกระบวนการเรียนรู้แล้วนำไปสู่การปฏิบัติและเกิดการยอมรับในที่สุด ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการยอมรับของ (Farmers' Adoption) Mosher (1986) อ้างโดยแสงอรุณ (2537) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่า “เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยที่เกษตรกรได้รับรู้แล้วพิจารณาและในที่สุดจะปฏิบัติหรือยอมรับนวัตกรรมนั้น” และ พงษ์ศักดิ์ (2536) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ ทุนในการดำเนินงานของเกษตรกร สิ้นเชื่อในการกู้เงินทางการเกษตรและภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวเขาที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงสำหรับปัจจัยด้านการถือครองที่ดินและฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีผลยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการทางการเกษตร ปัจจัยทางสังคม คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะเป็นตัวกำหนดให้เกษตรกรยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรแตกต่าง

กันออกไป ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งไม่มีความแตกต่างในการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตร ผลการศึกษาการยอมรับสอดคล้องกับ สิทธิกร (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกกระถินเทพา ในพื้นที่จังหวัดนครพนม พบว่าความรู้ด้านตลาดรับซื้อ และราคามีความสัมพันธ์กับการยอมรับการส่งเสริมการปลูกกระถินเทพาในพื้นที่จังหวัดนครพนม

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกกาแฟอราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนเมี่ยง

1. ปัญหา

ปัญหาของการปลูกกาแฟอราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนเมี่ยงนั้น สามารถสรุปปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูและโรคพืชพืชมีราคาสูง
- 2) ปัญหาด้านการปลูกและการดูแลรักษา เกิดการระบาดของเพลี้ยหอยซึ่งเป็นแมลงศัตรูพืชที่สำคัญทำให้ต้นกาแฟอราบิก้าชะงักการเจริญเติบโต
- 3) ปัญหาด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรยังต้องการความรู้ในการแปรรูปกาแฟ อราบิก้าเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟอราบิก้าต่อไป

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะของการปลูกกาแฟอราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนเมี่ยงนั้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ความรู้ ติดตามดูแลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องของความรู้ในการปลูกกาแฟอราบิก้า การป้องกันกำจัด โรคแมลง ศัตรูที่สำคัญของกาแฟอราบิก้า การแปรรูปกาแฟอราบิก้าให้ได้คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด รวมไปถึงการให้ความรู้การบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกกาแฟอราบิก้าให้เป็นรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ศึกษาวิจัยการยอมรับการปลูกกาแฟอาราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในพื้นที่อื่นๆ ที่การปลูกเมือง
- (2) ศึกษาวิจัยแนวทางการตลาดในการขายกาแฟอาราบิก้าในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์
- (3) ศึกษาวิจัยรูปแบบการปลูกกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตร อย่างยั่งยืน